

Projektas

LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖ

NUTARIMAS

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS GYVŪNŲ GEROVĖS IR APSAUGOS ĮSTATYMO NR. VIII-500 4 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XIVP-3076, LIETUVOS RESPUBLIKOS ADMINISTRACINIŲ NUSIŽENGIMŲ KODEKSO 584 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XIVP-3077 IR LIETUVOS RESPUBLIKOS BAUDŽIAMOJO PROCESO KODEKSO 53 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XIVP-3078

2023 m.

d. Nr.

Vilnius

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo statuto 138 straipsnio 3 dalimi ir atsižvelgdama į Lietuvos Respublikos Seimo valdybos 2023 m. spalio 11 d. sprendimo Nr. SV-S-1131 „Dėl įstatymų projektų išvadų“ 1–3 punktus, Lietuvos Respublikos Vyriausybė n u t a r i a:

Iš esmės pritarti Lietuvos Respublikos gyvūnų gerovės ir apsaugos įstatymo Nr. VIII-500 4 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIVP-3076, Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekso 584 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIVP-3077 ir Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso 53 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIVP-3078 (toliau kartu – Įstatymų projektai) tikslui – užtikrinti efektyvesnę gyvūnų apsaugą administraciniame ir baudžiamajame procesuose, tačiau pasiūlyti Lietuvos Respublikos Seimui Įstatymų projektus tobulinti pagal šias pastabas ir pasiūlymus:

1. Siekiant užtikrinti, kad gyvūnų gerovės ir (ar) apsaugos srityje veikiančios organizacijos gautų informaciją apie pagal jų pareiškimą pradėtą administracinio nusižengimo teiseną ir (ar) baudžiamąjį procesą ir priimtus sprendimus, atsižvelgiant į Gyvūnų gerovės ir apsaugos įstatymo 20 straipsnio (Asmenų teisės ir pareigos) reguliavimo dalyką, siūloma pakeisti ne Gyvūnų gerovės ir apsaugos įstatymo 4 straipsnį, o šio įstatymo 20 straipsnio 1 dalį, joje nustatant teisę asmeniui, pranešusiam apie jam žinomą žiauraus elgesio su gyvūnais ar jų kankinimo atvejus, gauti informaciją apie jo pranešimo išnagrinėjimo rezultatus, ir ją išdėstyti taip:

„1. Asmuo privalo pasirūpinti arba pranešti kompetentingoms institucijoms, gyvūnų globėjams apie sužeistus, sergančius, bešeimininkius, bepriežiūrius gyvūnus, taip pat pranešti kompetentingoms institucijoms apie jam žinomus žiauraus elgesio su gyvūnais ar jų kankinimo atvejus. Asmuo, pranešęs kompetentingoms institucijoms apie jam žinomus žiauraus elgesio su gyvūnais ar jų kankinimo atvejus, turi teisę iš institucijos, kuriai pateikė pranešimą, gauti informaciją apie jo pranešimo išnagrinėjimo rezultatus.“

2. Neabejotina, kad gyvūnų gerovė ir apsauga yra itin svarbus teisinis gėris, kuris yra bendrojo visuomenės intereso dalis ir kurio apsauga atitinka tiek Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso (toliau – BPK) 1 straipsnio 1 dalyje įtvirtintą baudžiamojo proceso paskirtį, tiek Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekso (toliau – ANK) 1 straipsnio 1 dalyje įtvirtintą šio kodekso paskirtį.

3. Pažymėtina, kad nevyriausybinių organizacijų ir dabar gali aktyviai dalyvauti baudžiamajame procese ir padėti įgyvendinti visuomenės intereso apsaugą, kai yra atitinkamas pagrindas ir sąlygos. Pavyzdžiui, BPK 168 straipsnis suteikia teisę nevyriausybiniams organizacijoms tiek gauti informaciją apie atsisakymą pradėti ikiteisminį tyrimą, tiek skusti tokius sprendimus. Šio straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad nutarimo atsisakyti pradėti ikiteisminį tyrimą nuorašas siunčiamas skundą, pareiškimą ar pranešimą padavusiam asmeniui (šiuo atveju – nevyriausybinei organizacijai). Taigi ikiteisminio tyrimo institucijos turi pareigą pranešti skundą padavusiam asmeniui apie priimtą sprendimą dėl ikiteisminio tyrimo pradėjimo. Atitinkamai šio straipsnio 4 dalyje nustatyta, kad, atsisakius pradėti ikiteisminį tyrimą, skundą, pareiškimą ar pranešimą padavęs asmuo turi teisę susipažinti su visa medžiaga, kurios pagrindu buvo priimtas ikiteisminio tyrimo pareigūno ar prokuroro nutarimas atsisakyti pradėti ikiteisminį tyrimą, ar jos dalimi, taip pat susipažinimo metu daryti šios medžiagos kopijas ar išrašus, siekiant įgyvendinti 5 dalyje numatytą teisę skusti tokį sprendimą. Pažymėtina ir tai, kad jeigu nevyriausybinių organizacijų patiria turtinę žalą dėl BK 310 straipsnyje padarytos nusikalstamos veikos, ji baudžiamajame procese turi teisę dalyvauti kaip civilinis ieškovas. Vertinant ANK įtvirtintą teisinį reguliavimą, pažymėtina, kad asmuo, pranešęs apie administracinio nusižengimo požymių turinčios veikos padarymą ir nurodęs, kad šia veika jam padaryta fizinė, turtinė ar neturtinė žala, turi teisę skusti tiek nutarimą nutraukti administracinio nusižengimo teiseną, kai ji nutraukiama pagal ANK 565¹ straipsnio 1 punktą (ANK 620 straipsnio 1 dalis), tiek administracinį nusižengimą tiriančio pareigūno atsisakymą pripažinti jį nukentėjusiuoju (ANK 578 straipsnio 1 dalis).

4. Suprantant pozityvų tikslą išplėsti nevyriausybinių organizacijų dalyvavimo tiek baudžiamajame procese, tiek administracinių nusižengimų teisenoje galimybes, netinkama prilyginti nevyriausybinių organizacijų atstovui pagal įstatymą, kadangi tokie pokyčiai nepadėtų pasiekti nei BPK, nei ANK projekto tikslų, juolab kad šis procesų subjektas turi itin specifinį teisinį statusą ir atsiradimo pagrindus, susijusius pirmiausia su tuo, kad turi būti asmuo, kuriam atstovaujama. Taigi, siekiant suteikti nevyriausybiniams organizacijoms daugiau teisių baudžiamojo proceso metu ir atsižvelgiant į tai, kad šios organizacijos jau turi pareiškėjo statusą, tikslinga plėsti pareiškėjo, suinteresuoto baudžiamosios bylos baigtimi, institutą, numatant parengti išsamų teisių ir pareigų katalogą, kuris padėtų įgyvendinti nevyriausybinių organizacijų tikslus, atitiktų baudžiamojo proceso teisinį reglamentavimą ir sukurtų prielaidas dar efektyviau ginti visuomenės interesą. Administracinių nusižengimų teisenoje, siekiant tų pačių tikslų, siūloma nevyriausybiniams organizacijoms, pranešusioms apie administracinį nusižengimą, suteikti analogiškas teises, kokios numatomos baudžiamajame procese.

5. Kartu pažymėtina ir tai, kad tokio pobūdžio baudžiamojo proceso ar administracinių nusižengimų teisenos teisinio reglamentavimo pokyčiai privalo būti ne tik nukreipti į visų nevyriausybinių organizacijų, atstovaujančių atitinkamam visuomenės interesui (pavyzdžiui, aplinkos apsaugos, moterų bei vaikų teisių srityje veikiančios organizacijos ir t. t.), įtraukimą į baudžiamąjį ar administracinių nusižengimų teisenos procesą, bet ir sistemiškai suderinti su visomis BPK ir ANK normomis, reglamentuojančiomis proceso dalyvių statusą, vaidmenį skirtingose baudžiamosios ar administracinių nusižengimų bylos stadijose. Neužtikrinus kitų nevyriausybinių organizacijų teisių ir teisėtų interesų įgyvendinimo, aiškaus aptariamo dalyvio vaidmens procese, siūlomas teisinis reglamentavimas būtų sistemiškai nesuderintas. Dėl šios priežasties nepakankamas teisinis reglamentavimas būtų fragmentiškas, galimai užkirstų kelią kitus visuomenei svarbius gėrius atstovaujančioms nevyriausybiniams organizacijoms siekti reikšmingų tikslų.

6. Naujo baudžiamojo proceso ar administracinių nusižengimų teisenos dalyvio įtvirtinimas kodeksuose būtų laikytinas esminio pobūdžio reforma, kuri neabejotinai turėtų įtakos tiek baudžiamojo proceso ir administracinių nusižengimų teisenos trukmei, tiek valstybinio kaltinimo baudžiamajame procese palaikymo procesui, todėl, rengiant tokio pobūdžio BPK ir ANK pakeitimus, būtina atlikti išsamų jų poveikio minėtų procesų ekonomiškumo, greitumo ir veiksmingumo principams vertinimą. Tobulinant aptariamą baudžiamojo proceso teisinį reglamentavimą, būtina itin glaudžiai bendradarbiauti su ikiteisminio tyrimo institucijomis, teismų savivalda, o tobulinant ANK įtvirtintą teisinį reguliavimą – ir su institucijomis, kurioms pavesta pradėti administracinių nusižengimų teiseną, atlikti tyrimą ir surašyti administracinių nusižengimų protokolus, kadangi jų veiklą tokio pobūdžio pokyčiai paveiktų labiausiai.

7. Įstatymų projektais siūlomi pakeitimai būtų reikšmingi, tokiems pokyčiams įgyvendinti būtinas ilgesnis terminas, kad visi proceso dalyviai susipažintų su nauju teisiniu reguliavimu, pasirengtų jį taikyti. Atsižvelgiant į tai, siūlytina Įstatymų projektuose numatyti vėlesnę jų įsigaliojimo datą.

Ministras Pirmininkas

Aplinkos ministras